

Als nadrukkelijk toegevoegd extra concert:

Indrukwekkende uitvoering van ‘Job’ van Petr Eben door Markéta Reindlová en Harry van Wijk

AMERSFOORT - op dinsdag 5 september werd het slotconcert van de zomerorgelserie 2006 in de Amersfoortse St.-Joriskerk gepresenteerd. Het was een extra toegevoegd concert, verzorgd door de Tsjechische organiste Markéta Reindlová en de Nederlandse organist Harry van Wijk. Samen speelden zij het in 1987 voltooide orgelwerk ‘Job’ van de Tsjechische componist Petr Eben.

Toen de culturele commissie van de St.-Joriskerk de mogelijkheid aangeboden kreeg om dit werk uit te laten voeren is die kans direct aangegrepen, omdat de commissie het grote belang daarvan inzag. ‘Job’ van Petr Eben is een werk dat hoge eisen stelt aan de uitvoerder(s) en mede daarom zelden wordt uitgevoerd. Daarom was deze uitvoering (waarbij de twee organisten elk vier van de in totaal acht delen voor hun rekening namen) een zeer te waarderen initiatief.

De compositie heeft een bijzondere, haast liturgisch gerichte, emotionele lading, omdat daarin op indringende wijze de strijd tussen goed en kwaad, zoals beschreven in het bijbelboek Job, wordt verklankt. In dit bijbelboek wordt op een bijzondere manier op de betekenis van het lijden ingegaan. In zoverre is het ook als een ‘troostboek’ te beschouwen.

Het tussen de compositiedelen voordragen (door Wilma van der Jagt) van de door de componist geselecteerde bijbelteksten, die opgenomen zijn in de partituur, versterkte daarbij de zeggingskracht van de muziek, die opvallend diep graaft.

Het werk is ‘spelenderwijs’ ontstaan tijdens vele concertante improvisaties van Petr Eben. Het idioom is niet echt modern, wel verrassend en spannend en in wezen zeer tonaal (met vaak wel ‘bijkleurende’ dissonerende noten) en toont zelfs romantische elementen. De klanktaal is optimaal dienstbaar aan de tekstuitbeelding.

De in de tekst genoemde ‘tastende hand’ was in deel 1 (‘Noodlot’) trefzeker hoorbaar.

In deel 2 (‘Geloof’) trof de tekstuitbeelding, in bovendien zeer fraaie registraties.

Deel 3 (‘Aanvaarding van het lijden’) bleek een fijn spelstuk, dat dankzij de daarin getoonde gedrevenheid indringend overkwam. Opvallend was de contrastwerking tussen de verklanking van de berusting en de innerlijke vertwijfeling over het ondergane lijden met een schreeuw om hulp.

Deel 4 (‘Verlangen naar de dood’), dat de vorm heeft van een indringende passacaglia met een verpletterende climax, heeft een intrigerende ritmiek met Franse invloeden en eindigt met neerwaarts lopende ‘gebroken’ akkoorden in een pianissimo, als uitbeelding van het gebroken op de grond liggen van Job.

Deel 5 (‘Wanhoopt en overgave’) heeft een mooie contrastwerking tussen het begingedeelte vol wanhopige onrust en het berustend klagende tweede gedeelte.

Deel 6 ('Het wonder van de schepping') verbeeldt het wonder van de schepping, met mysterieuze beginakkoorden, gevolgd door de schildering van het uitbrekend leven met luidruchtige 'explosies'.

Deel 7 ('Berouw') gaat over berouw én twijfel, met vele tegenstrijdige gemoedsstemmingen, doch mondt uiteindelijk bevrijdend uit in een nederige, vertrouwende gebedshouding. De keer in het lot van Job als Gods beloning wordt prachtig verbeeldt in deel 8 ('Gods beloning') met een variatiereeks op een lied van de Boheemse Broeders over Christus als voorbeeld van nederigheid, omdat deze de werkelijke personificatie is van het onschuldig lijden tot het bittere eind en in zijn offer de gelovige bevrijdend en verlossend perspectief biedt.

Het vakkundige spel van Markéta Reindlová en Harry van Wijk in dit alles was van een opvallend gelijkwaardig niveau: evenwichtig, zorgvuldig afgewerkt, zelfverzekerd, met beslistheid en overtuigingskracht, en met een opmerkelijke virtuositeit en gaafheid. Ook wat de interpretatie–sec betreft was er een opvallende eenheid. Alleen aan de hand van de vermelding op het programmabladd van de organist(e) per onderdeel was vast te stellen wie wat speelde. Met deze muzikale congruentie biedt dit 'duo' ook voor toekomstige uitvoeringen een belangrijke artistieke garantie.

Dankzij de zorgvuldig uitgekiende registraties kreeg de compositie een prachtig coloriet en werd het veelkleurige Naber-orgel van de kerk tevens optimaal tot klinken gebracht. De belangstelling voor dit concert was bijzonder groot en de reacties van de luisteraars na afloop van het concert waren opvallend enthousiast. Ook dat toonde aan dat de uitvoerenden zich optimaal dienend en zeggingskrachtig van hun taak gekweten hebben. Samenvattend: het was een indrukwekkende presentatie met veel inlevend gevoel voor de materie, een vertolking op hoog niveau, die het waard is om nog veel elders gehoord en beleefd te worden!

JAAP REMMELZWAAL

(Jaap Remmelzwaal studeerde orgel, clavecimbel en musicologie, is sinds 1968 tweede organist van de St.-Joriskerk te Amersfoort, is tevens concerterend werkzaam als organist en clavecinist, was van 1969 tot 1991 eerste muziekcensent van de Amersfoortse Courant en schreef daarnaast voor andere bladen, was van 1974 tot 1990 secretaris van de (thans Koninklijke) Nederlandse Organisten Vereniging (KNOV) en was in die jaren mede-examinator bij de toenmalige examens voor het Getuigschrift Kerkelijk Orgelspel van de (K)NOV.)